

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนในโรงเรียนบ้านนาฝายนาโพธิ์ อำเภอบ้านฝาง จังหวัด ขอนแก่น

The Development of Learning Management Process for Creative Thinking of Students in Ban Nafai Napoe School, Ban Fang District, Khon Kaen Province

อัจฉริญา สวงวนศรีพิสุทธิ¹, พระครูธรรมมาภิสมัย²
Ajjachiya Sanguanripisit¹, Phrakhrudhammapissamai²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนในโรงเรียนบ้านนาฝายนาโพธิ์ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่นด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใน 4 ประเด็นดังนี้ 1) ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2) ผลการเปลี่ยนแปลงจากการปฏิบัติ 3) ผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติ 4) ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้ประกอบด้วย 2 วงจร 10 ขั้นตอน และใช้เครื่องมือในการวิจัยตามกรอบแนวคิดของ Mills (2007) ดังนี้ 1) แบบสังเกต 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และเป็นแบบสัมภาษณ์กลุ่ม และ 3) แบบตรวจสอบหรือบันทึก กับผู้ร่วมวิจัยจำนวน 11 คน ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2560 นำเสนอรายงานการวิจัยในรูปแบบอิงแนวคิดเชิงวิพากษ์ แสดงหลักฐานประกอบ ทั้งข้อมูล สถิติ ภาพถ่าย เอกสาร หรืออื่นๆ ถึงสิ่งที่ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันสังเกตผล และร่วมกันสะท้อนผล ผลการวิจัยพบปัญหาครูได้รับการพัฒนาไม่ต่อเนื่อง ยังจัดการเรียนการสอนแบบเดิม ไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขาดทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และโรงเรียนยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) แต่หลังจากดำเนินการ 3 โครงการ คือ โครงการพัฒนาทักษะครูเพื่อการจัดการเรียนรู้เพื่อความคิดสร้างสรรค์ โครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน และโครงการพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ทุกโครงการประสบความสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนด เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่คาดหวัง

¹ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยวิทยาเขตอีสาน

² หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

¹ Ed.D. Candidate in Education Administration, Mahamakut Buddhist University, Isan Campus

² Doctoral Program in Educational Administration, Mahamakut Buddhist University, Isan Campus

เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับโรงเรียน นอกจากนั้น ยังได้ความรู้ใหม่ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อความคิดสร้างสรรค์ที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนในอนาคตด้วย คือ ครูจะต้องปรับวิธีสอนจากผู้บรรยายเป็นผู้อำนวยความสะดวก ใช้กระบวนการสร้างแรงบันดาลใจเพื่อการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ชักนำให้นักเรียนมีส่วนร่วมด้วย ให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความสนใจที่เพิ่มมากขึ้น มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครูและเพื่อน มีความสุขกับการใช้ทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน และเกิดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมกับบทเรียน

คำสำคัญ: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ความคิดสร้างสรรค์

Abstract

The objectives of this research were to study a development of learning process for creative thinking of students at Bannafai-napoe school, Banfang district, Khon-Kaen province by using participatory action research. In addition, the process consists of four stages: 1) to study the effects of participatory action research, 2) The changes through creative learning and thinking activities, 3) the learning experienced at individual, group and school level and 4) the body of new knowledge. Participatory Action Research was conducted in 2 spiral circles and 10 steps with 11 participants from November 1, 2016 to September 30, 2017. The results showed that there were problems such as teachers are discontinued development, teachers teach traditional methods ; teaching is not focused on learners. Teachers lack of learning management skills using creative thinking processes for learning a variety of ways. And the school did not meet the standards of assessment from the Office of Educational Assessment and Assurance (Public Organization). But after doing 3 projects, the project is to develop teacher skills for learning management for creativity, the project develops the learning process for creativity of students, and the project to develop students to develop creativity found that all successful projects. All projects were successful according to the criteria. Changes occur as expected. Learn from many practical aspects at the individual level, group level, and school level. They also gain new knowledge that will be beneficial to the creative learning that is appropriate for future students. That is, teachers will need to adjust their teaching methods from lecturer to facilitator, use inspiration to learn in various ways, encourage students to participate, and to express their more interests, self-learning, have good relationship with teachers and friends, enjoy the use of creative thinking skills in learning and collaborating, and motivation to participate in the lesson.

Keywords: Participatory action research, creative thinking

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันได้วิวัฒนาการเข้าสู่สังคมแห่งความรู้และทักษะ เกิดปัญหาช่องว่างทางรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้นระหว่างผู้ที่มีทักษะความรู้สูงและผู้มีทักษะความรู้ต่ำ ด้วยวิวัฒนาการดังกล่าวเป็นผลให้แต่ละประเทศต้องเร่งพัฒนาศักยภาพและปรับตัวให้เท่าทันต่อสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกด้าน ดังนั้นการพัฒนาคนสามารถทำได้หลายรูปแบบ ที่สำคัญที่สุดคือการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวล้ำนำโลกไปมาก การศึกษาต้องพัฒนาไปให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก อีกทั้งนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งส่งเสริมผู้เรียน มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันประกอบด้วย การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงสังเคราะห์ การคิดเชิงเปรียบเทียบ การคิดเชิงมโนทัศน์ การคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงประยุกต์ การคิดเชิงกลยุทธ์ การคิดเชิงบูรณาการ และการคิดเชิงอนาคต (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2553: 37) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทุก ๆ เรื่องในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุขทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559: 4-6) เช่นเดียวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่สมบูรณ์และสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ในด้านวิชาการ วิชาการ และวิชาชีพ เพื่อให้อาจดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พึ่งตนเองได้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนองต่อหลักสูตร นโยบายและความต้องการของผู้เรียน ควรเน้นให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เรียนรู้ด้วยตนเอง จัดการเรียนที่สนองความแตกต่างในความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 3)

นอกจากนั้น วิชา เล่าเรียนดี (2554) กล่าวถึงสิ่งจำเป็นในการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันคือ การส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ คิดสร้างสรรค์ (Critical and Creative Thinking) เด็กและเยาวชนจะต้องได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) มีทักษะการคิด (Thinking skills) มีวิธีการแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ได้ในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่องและสร้างสรรค์

ข่าวจากหนังสือพิมพ์มติชนออนไลน์ (2559) ระบุว่า ในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องเผชิญปัญหาและความท้าทาย (challenges) ในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ โดยเฉพาะในด้านคุณภาพการศึกษาเพราะจากการศึกษาวิจัยของ OECD ร่วมกับ Pearson's Education (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2559) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้ระบบโรงเรียนประสบความสำเร็จ และได้สรุปบทเรียนบรรทัด

สุดท้าย (The bottom line findings) ได้ดังนี้ (1) ไม่มีกระสุนวิเศษ (There are no magic bullets) ไม่มีการศึกษาที่สรุปได้ชัดเจนว่าตัวแปรตัวหนึ่ง ตัวใดคือตัวที่ทำให้ประสบความสำเร็จ การศึกษาต้องการระยะเวลาปรับตัวที่ยาวนาน และต้องใส่ใจทั้งระบบ การปรับปรุงจึงจะเกิด (2) ยกย่องครู (Respect Teachers) ครูดี คือ หัวใจของการศึกษาคุณภาพสูง (3) วัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ (Culture can be changed) วัฒนธรรมที่ล้อมรอบระบบการศึกษาสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้มากกว่าตัวของระบบเอง (4) พ่อแม่ไม่ใช่อุปสรรคหรือตัวช่วย (Parents are neither impediments to nor saviors of education) ความต้องการของพ่อแม่เพียงให้ลูกได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด (5) การศึกษาเพื่ออนาคต ไม่ใช่ปัจจุบัน (Educate for the future, not just the present) ระบบการศึกษาต้องรู้ล่วงหน้าว่าจะเตรียมคนอย่างไร จุดยุติ (End Point) การศึกษาของไทยถือว่ามีความน่าพอใจระดับเทียบเคียงนานาชาติได้ระดับหนึ่ง แต่การศึกษาที่มีคุณภาพนั้นอยู่เพียงในกรุงเทพมหานครเท่านั้นหากสามารถขยายตัวแบบการศึกษาในกรุงเทพมหานครออกไปใช้ทั่วประเทศอาจทำให้ผลการประเมินสูงขึ้นได้ (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2559: 4-6)

จากข้อมูลในแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2559 โรงเรียนบ้านนาฝายนาโพธิ์มีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 คะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับประเทศ คะแนนเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลง (โรงเรียนบ้านนาฝายนาโพธิ์, 2559: 10-13) ทั้งนี้เพราะจากการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูทั้งในระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น

พบว่าครูยังใช้ระบบการเรียนการสอนที่มีครูเป็นศูนย์กลาง ไม่ค่อยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นโต้แย้งกับเพื่อนหรือครู แสดงให้เห็นว่านักเรียนขาดการแสดงความคิดสร้างสรรค์ ครูผู้สอนยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและเน้นให้ผู้เรียนท่องจำไม่นำเทคนิคใหม่ๆ และหลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้ระบุในรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม พ.ศ. 2554-2558 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านนาฝายนาโพธิ์ ให้โรงเรียนเร่งปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องตามเจตนารมณ์ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยดำเนินการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงการยึดกลุ่มความสามารถของผู้เรียนซึ่งควรได้รับการฝึกการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ และคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2555: 8-9)

จากปัญหาที่พบและหลักการของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนบ้านนาฝายนาโพธิ์ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ที่ประกอบด้วยวงจรแบบเกลียวสว่าน 2 วงจร แต่ละวงจรประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกต (Observing) และการสะท้อนผล (Reflecting) เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อความ

คิดสร้างสรรค์ ให้กับผู้เรียน เพราะการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นพื้นฐานในการพัฒนาบริบททางการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนในโรงเรียนบ้านนาฝายนาโพธิ์ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่นด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใน 4 ประเด็นดังนี้

1. ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
2. ผลการเปลี่ยนแปลงจากการปฏิบัติ (Change)
3. ผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning)

4. ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น (New Knowledge)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ยึดถือกรอบแนวคิดตามกระบวนการแก้ปัญหาโดยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ที่วีโรจน์ สารรัตนะ (2558: 27) พัฒนาขึ้นเป็นแนวคิดหลัก เสริมด้วยแนวคิดของนักวิชาการท่านอื่นๆ เช่น Seymour-Rolls and Hughes (2000), Mills (2007), Quixley (2008), James, Milenkiewicz and Bucknam (2008), Creswell (2008) และ McTaggart (2010) เป็นต้น เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยที่สะท้อนถึงกระบวนการแก้ปัญหา 2 วงจร 10 ขั้นตอน ยึดถือแนวคิดหลัก 7 ประการ เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนบ้านนาฝายนาโพธิ์ที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะปัญหาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

ภาพที่ 1 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระยะเวลาในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2560 โดยคาดหวังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (change) เกิดการเรียนรู้ (learning) ทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และระดับโรงเรียนและความรู้ใหม่ (new knowledge) ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research: PAR) ซึ่งเป็นรูปแบบการวิจัยที่เน้นความเป็นศาสตร์เชิงวิพากษ์ (critical science) นำเสนอผลการวิจัยอิงกับแนวคิดเชิงวิพากษ์ (critical approach) แสดงหลักฐานประกอบ ทั้งข้อมูล สถิติ ภาพถ่าย เอกสาร หรือรวมถึงสิ่งอื่นๆ ที่ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันสังเกตผล และร่วมกันสะท้อนผลการเปลี่ยนแปลง ทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จ และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และระดับองค์การ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การสร้างความเป็นกันเองกับผู้ร่วมวิจัย ระยะที่ 2 การให้ความรู้เบื้องต้นสำหรับการวิจัย ระยะที่ 3 การปล่อยให้ผู้ร่วมวิจัยร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผนอย่างเต็มที่ก่อน

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (Planning) ประกอบด้วย 2 กิจกรรม คือ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ที่ต้องการพัฒนาหรือต้องการเปลี่ยนแปลง และ 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ (Acting) ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ 1) จัดทำเครื่องมือในการวิจัย 2) การประเมินผลการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ก่อนนำแผนปฏิบัติการลงสู่การปฏิบัติ และ 3) การนำแผนปฏิบัติการลงสู่การปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล (Observing)

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล (Reflecting) คือ การสะท้อนผลการปฏิบัติงานโครงการหลังการปฏิบัติแล้วเสร็จ

ขั้นตอนที่ 6 การวางแผนใหม่ (Re-Planning)

ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (Re-acting)

ขั้นตอนที่ 8 การสังเกตผลใหม่ (Re-observing)

ขั้นตอนที่ 9 การสะท้อนผลใหม่ (Re-reflecting)

ขั้นตอนที่ 10 การสรุปผล (Conclusion) ประกอบด้วย 1 กิจกรรม คือการถอดบทเรียน (Lesson Distilled) เพื่อร่วมกันทบทวนหรือสรุปประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาในแง่มุมต่างๆ โดยการศึกษาทบทวนผลการดำเนินงาน ในขั้นตอนที่ 1 ถึง 9 รวมทั้งเพื่อหาข้อสรุปในประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและความรู้ใหม่จากการปฏิบัติจริง

พื้นที่ดำเนินการวิจัยและผู้ร่วมวิจัย

พื้นที่ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนบ้านนาผายนาโพธิ์ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่สมัครใจเข้าร่วมงานวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 11 คน และนักเรียนจำนวน 53 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยตามกรอบแนวคิดของ Mills (2007) จำนวน 5 ฉบับ คือ แบบบันทึกการประชุม แบบสัมภาษณ์ การประเมินสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อการคิดสร้างสรรค์ แบบบันทึกการสังเกตความก้าวหน้า

โครงการ และแบบประเมินโครงการและสรุปผล การประเมินสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อความคิด สร้างสรรค์ ก่อหน้าแผนลงสู่การปฏิบัติ

การสรุปผล

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ในโรงเรียนบ้านนาฝายนาโพธิ์ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่นด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วม ดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ ทุกขั้นตอน โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

มีผู้ร่วมวิจัยด้วยความสมัครใจ 11 คน และนักเรียนโรงเรียนบ้านนาฝายนาโพธิ์จำนวน 57 คน สามารถจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการแก้ปัญหา จำนวน 3 โครงการ ประกอบด้วย โครงการที่ 1 พัฒนาทักษะครูเพื่อการจัดการเรียนรู้เพื่อความคิดสร้างสรรค์ โครงการที่ 2 พัฒนาการเรียนรู้อะไรเพื่อการคิดสร้างสรรค์ และโครงการที่ 3 พัฒนาผู้เรียนเพื่อการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งแต่ละโครงการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้และ นำโครงการทั้ง 3 โครงการไปสู่การปฏิบัติ

อภิปรายผล

ผลจากการดำเนินการวิจัย สามารถ อภิปรายผล โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 4 ข้อ ดังต่อไปนี้

ข้อที่ 1 ผลการดำเนินงานตามขั้นตอน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การดำเนินการบรรลุผลในกิจกรรมที่กำหนดไว้ทุกขั้นตอน ทั้งนี้อาจเป็นผลจากในการวิจัยนี้ ผู้ร่วมวิจัยได้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุก ขั้นตอนของการวิจัย มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการ แสวงหาความรู้และการสื่อสารที่เหมาะสมรวมทั้ง กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียน การสอนเพื่อความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยเป็นฝ่าย

อำนวยความสะดวกและคอยส่งเสริมให้เกิดการคิด และลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นไปตามทัศนะ ของวิโรจน์ สารรัตนะ (2558: 51) ที่กล่าวไว้ว่าผู้ วิจัยควรแสดงบทบาทเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนและ อำนวยความสะดวก ซึ่งหากจะพูดให้ถูกต้องก็คือ ผู้ร่วมวิจัยเป็นผู้ลงมือกระทำด้วยตนเองทั้งหมด ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน เป็นเจ้าของและความภาคภูมิใจในผลสำเร็จจึงมีความกระตือรือร้น ในการหาแนวทางดำเนินงานให้กิจกรรมบรรลุ วัตถุประสงค์ดังนั้น จึงเป็นบทเรียนจากการวิจัย ว่า ในการจัดการเรียนการสอนตามปกติ ครูจึง ควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ สังเกตพฤติกรรมร่วม กิจกรรมของผู้เรียน คอยสนับสนุน กระตุ้นให้ผู้ เรียนได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างสร้างสรรค์

ข้อที่ 2 ผลการเปลี่ยนแปลงจากการ ปฏิบัติ (Change)

ผลการเปลี่ยนแปลงจากการปฏิบัติ (Change) มีสามองค์ประกอบ คือ ด้านครู ด้าน กระบวนการเรียนรู้และด้านผู้เรียนบรรลุเกณฑ์การ ประเมินที่คาดหวังไว้ คือ ระดับ 3.00 คะแนนขึ้นไป ครูมีการประสานงานกันในการทำงานมากขึ้นอีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้บริหาร โรงเรียนก็ดีขึ้นด้วย มีการจัดบรรยากาศในการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดความสุขสนุกสนาน ส่งเสริม ให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการ ที่หลากหลาย ผู้เรียนมีความคิด กล้าพูด กล้า แสดงออก ได้ลงมือทดลองทำด้วยตนเองโดยการ ลองผิดลองถูก และความสัมพันธ์ระหว่างครูและ นักเรียนดูเป็นกันเองมากขึ้น ครูมีความเอาใจใส่ มีการให้คำแนะนำนักเรียนเป็นรายบุคคลซึ่งผล การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นดังกล่าวนี้ เป็น ไปตามหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อความคิด สร้างสรรค์ตามทัศนะของแสงจันทร์ กะลาม (2551:น.41), จิตราพร สีละวัฒน์ (2556: 39),

ทศนา แชมณี (2557: 44-45), ศิระ เอกบุตร (2557: 65), มนธิดา สีตะธนี (2558: น.49) และวิริยะ ฤชชัยพาณิชย์ (2559) ว่าหากมีการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการสร้างสรรค์อย่างถูกต้อง หลักวิชาการและอย่างมีส่วนร่วมแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดการพัฒนาขึ้นในตัวผู้เรียนได้ตามที่คาดหวัง

ข้อที่ 3 ผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning)

ผลที่เกิดขึ้นกับผู้วิจัย ที่พบว่า การทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง การทำให้เกิดแนวทางใหม่ๆ ในการดำเนินชีวิตและหนทางใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาชีวิตและการทำงาน คือ อย่ายพยายามกำหนดให้ทุกคนคิดเหมือนกัน ทำเหมือนกัน ความคิดของทุกคนมีคุณค่า และนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยเฉพาะในกระบวนการจัดการเรียนรู้นั้น ความคิดและความต้องการของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ตามทัศนะของอินทกานต์ พรหมเมตตา (2554: 35), ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556: 77), นิพาดา เทวกุล (2557: 63) และมนธิดา สีตะธนี (2558: 49) ซึ่งผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเช่นนี้ ผู้วิจัยได้เรียนรู้จากสถานศึกษาได้ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับสถานศึกษาอันก่อให้เกิดความเข้าใจสถานศึกษาได้ดีขึ้นและเกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนางานโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลที่เกิดขึ้นกับผู้ร่วมวิจัย ซึ่งก็คือ ครู พบว่าครูเห็นว่าความคิดของทุกคนมีคุณค่า และนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยเฉพาะในกระบวนการจัดการเรียนรู้นั้น ความคิดและความต้องการของนักเรียนมีความสำคัญ ซึ่งผลการเรียนรู้นี้ ในโอกาสต่อไปครูจึงควรเข้าใจแล้วนำมาออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ตรงตามความต้องการในการเรียนรู้และครูควรเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นให้มากขึ้นทั้งผู้บริหาร ผู้ร่วมงาน นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องผู้และดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่

ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างต่อเนื่อง เพราะลักษณะที่ดีประการหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมคือ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

ผลที่เกิดขึ้นในระดับโรงเรียนบ้านผายนาโพธิ์ พบว่า ในกระบวนการเรียนรู้ควรให้เกิดจากความต้องการของผู้เรียนโดยผู้สอนต้องบูรณาการให้เข้ากับรายวิชาเพื่อให้เกิดผลของการเรียนรู้ที่ดึงศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ตามหลักการเรียนรู้จากการกระทำ (learning by doing) เกิดความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและผู้วิจัย โรงเรียนก็รู้สึกว่าเป็นผู้ร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจปฏิบัติการในที่สุดจะทำให้โรงเรียนรู้สึกเป็นเจ้าของ (sense of belonging)

ข้อที่ 4 ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น (New Knowledge)

ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยนี้ เป็นความรู้ใหม่เฉพาะบริบทของโรงเรียนบ้านผายนาโพธิ์ ว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนนั้น ควรคำนึงถึงการพัฒนาใน 3 องค์ประกอบไปพร้อมๆ กัน คือ ครู กระบวนการเรียนรู้ และนักเรียน

ด้านที่ 1 ด้านครู ควรมีการพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์

ด้านที่ 2 ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้วยปัจจุบันการเรียนรู้ได้ก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล (digital era) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ การเข้าถึงข้อมูลความรู้และเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้เรียนสามารถค้นคว้าเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ครูจึงต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอน (teacher) มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (facilitator) โดยเน้นให้ผู้

เรียนมีวิธีหาความรู้ในโลกแห่งความรู้อันมากมาย มหาศาลที่ไม่อาจเรียนรู้ได้หมด

ด้านที่ 3 ด้านผู้เรียน ในการปฏิบัติ กิจกรรมของผู้เรียนครูต้องเป็นผู้คอยให้การ สนับสนุน แนะนำและให้ความช่วยเหลือตาม ความต้องการของผู้เรียน โดยส่งเสริมให้มีการ ทำกิจกรรมทั้งเดี่ยวและกลุ่ม ครูยุค 4.0 จะใช้ สมรรถนะที่ครูมีอยู่ในการทำให้นักเรียนกลายเป็น นักเรียน 4.0 ด้วยการเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะทำให้นักเรียนได้รับทักษะที่จำเป็นสำหรับ ศตวรรษที่ 21 คือทักษะการคิดวิเคราะห์ การ แก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสร้างอาชีพและ การเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือที่พวกเราเรียกกันว่า “7Cs” และนอกจากนั้น ต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการการพัฒนาทักษะทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม การสร้างเสริมสุขภาพอนามัย การรักษา ผลประโยชน์ของส่วนรวม เป็นต้น ครูยุค 4.0 จึง เน้นที่การสร้างชุมชนแห่งความสงสัย กระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น และอยากได้คำตอบขึ้นในชั้น เรียน ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนทุกห้องเป็น ห้องเรียนแห่งความสงสัย อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากหาคำตอบ และนักเรียนก็จะลงมือค้นหาคำตอบที่ ตนสงสัยและอยากรู้เป็นกลุ่ม ผู้เรียนแต่ละคนจึงไม่ อยู่นิ่ง แต่กระตือรือร้นและคิดค้นหาความรู้และคำ ตอบอยู่ตลอดเวลา (Active Learner) ซึ่งจะทำให้ นักเรียนและ/หรือครูค้นพบความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ ความรู้ใหม่ และสร้างนวัตกรรมใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยดังกล่าว ข้างต้น ทั้งด้านครู ด้านกระบวนการ และด้าน นักเรียน มีจุดเน้นที่สำคัญคือการส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์นั้นจะต้องมีการจัดบรรยากาศห้องเรียน การให้อิสระในความคิด และได้แสดงออกได้อย่าง เต็มความสามารถ รวมทั้งการสร้างสถานการณ์ให้ กับเด็กให้มีความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัย ควรให้ กำลังใจถ้าเด็กมีการถามตอบได้อย่างสร้างสรรค์

และจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดเกิดความคิด สร้างสรรค์เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ความสำเร็จในการพัฒนา กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความ คิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาผายนา โปธิ์ส่วนหนึ่งเกิดจากการใช้กระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยคำนึงถึงการ บูรณาการกันระหว่างทฤษฎีและประสบการณ์ เดิมของผู้ร่วมวิจัยที่เกิดจากครูทุกคนได้ใช้หลัก การทำงานร่วมกัน การระดมความคิด การยอมรับ ความคิดเห็นของทุกคนในทีม ทุกคนมีส่วนร่วมใน การพัฒนาและแก้ไขปัญหาในทุกๆ ขั้นตอนร่วมกัน นำไปสู่การพัฒนาการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ของนักเรียน มุ่งให้มีการริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น กับนักเรียนในบรรยากาศแบบเปิด แบบยืดหยุ่น เป็นศูนย์กลาง ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอน ในโอกาสต่อไป ไม่ควรยึดถือแบบเดิมที่เคยปฏิบัติ มา เช่น ครูยังใช้ระบบการเรียนการสอนที่มีครูเป็น ศูนย์กลาง ไม่ค่อยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดค้น คว้าหาคำตอบด้วยตนเอง นักเรียนไม่กล้าแสดง ความคิดเห็นโต้แย้งกับเพื่อนหรือครู และไม่คอย กładตอบคำถามว่าทำไมหรือเพราะเหตุใด แสดงให้ เห็นว่านักเรียนขาดการแสดงความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งครูผู้สอนยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและ เน้นให้ผู้เรียนท่องจำประกอบกับการนำเทคนิค ใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนไม่หลากหลายขาดความยืดหยุ่น ทำให้ไม่สอดคล้องกับ สภาพแวดล้อมทางสังคมของนักเรียน กิจกรรมการ เรียนการสอนขาดลำดับขั้นตอน จึงทำให้ผู้เรียนไม่ เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.2 จะต้องให้ความสำคัญกับการบริหาร โครงการ/กิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยนำมาเสนอใช้ในงานวิจัยนี้ 6 ขั้นตอน คือ 1) ค้นพบปัญหา 2) เตรียมการและรวบรวมข้อมูล 3) วิเคราะห์ข้อมูล 4) พุ่มพักความคิด 5) ความคิดกระจ่างชัด และ 6) ทดสอบความคิดการกำหนดโครงการและกิจกรรมควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ออกแบบและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดจากความต้องการ ความสนใจ ความคิดและจินตนาการของผู้เรียนเอง โดยครูคอยเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้คำแนะนำ คอยให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือในกรณีจำเป็นไม่ควรเป็นแบบยึดครูเป็นศูนย์กลาง ครูคือผู้รู้ ผู้สอน ผู้บอก ผู้ตัดสินใจ ผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนทุกอย่างเพียงผู้เดียว นักเรียนขาดการมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้อ และการตัดสินใจอย่างที่เคยปฏิบัติกันมา

1.3 ในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาควรรศึกษาหลักการและขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมให้เกิดความเข้าใจก่อนรวมถึงแนวคิดเชิงเทคนิคต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นเทคนิคการระดมสมอง เทคนิคการวางแผน ปฏิบัติงานเทคนิคการเขียนโครงการเทคนิคการประเมินโครงการเทคนิคการถอดบทเรียนเป็นต้น หรือมีการนำวิทยากรที่มีประสบการณ์ในการนำไปใช้มาบรรยายกระบวนการพัฒนาด้วยการใช้ระเบียบวิธีวิจัย เพื่อให้ตัวผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้และเกี่ยวกับแนวคิดเชิงเทคนิคที่จะทำการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ ในระยะต่อไปจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

1.4 มีการใช้ ICT และ Social Media ในการจัดการเรียนการสอนโดยการนำเอาแนวคิด Social Media มาประยุกต์ใช้สำหรับจัดการเรียน

การสอน ในรูปแบบต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ในโลกออนไลน์ ที่ไม่จำกัดเฉพาะในชั้นเรียน โดยที่ทั้งครูและนักเรียน สามารถแชร์เนื้อหา องค์ความรู้ ข้อมูล ภาพ และเสียง ผ่านเครื่องมือออนไลน์ต่างๆ เกิดเป็นสื่อสังคมระหว่างครูกับนักเรียนที่ จะเรียนรู้ไปด้วยกันพร้อมๆ กัน เกิดการเรียนรู้แบบ “Real-time”

1.5 พัฒนาการสอนโดยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) โดยการร่วมมือร่วมใจกันของครู ผู้บริหารโรงเรียน และหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปที่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านการวางแผนการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนเกิดเป็นวัฒนธรรม หรือชุมชนของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อให้ครูมีการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง และให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

1.6 จากปัญหาที่พบว่า ครูมีปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนโดยครูยึดหลักการสอนที่ยึดถือแบบเดิมที่เคยปฏิบัติมา ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง จึงเป็นสิ่งที่สถาบันครู ควรผลิตครูที่มีองค์ความรู้รอบด้าน มีทักษะปฏิบัติและมีคุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอน คำนึงถึงหลักสูตรแบบบูรณาการ สามารถบูรณาการโครงการ/กิจกรรมที่หลากหลายสอดแทรกไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ก่อให้เกิดเป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน

1.7 ในงานวิจัยนี้มี 3 โครงการ 10 กิจกรรม แต่โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ยังมีอีกหลากหลายแนวทาง ที่นำเสนอไว้ในงานวิจัยนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ในการพัฒนาควรรีเริ่มสร้างสรรค์โครงการและกิจกรรม

ที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 โรงเรียนบ้านนาฝายนาโพธิ์ควรส่งเสริมให้ครูนำกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการทำวิจัยในโรงเรียนด้วยเพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนครอบคลุมทุกนักเรียนทุกช่วงชั้น

2.2 โรงเรียนบ้านนาฝายนาโพธิ์ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับโรงเรียนอื่น ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกคน

2.3 ศึกษานิเทศก์ควรใช้หลักการ ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อนิเทศการศึกษาด้วย เช่น การพัฒนาแนวคิด

“การนิเทศด้วยหลักการ PAR” เพื่อพัฒนาเทคนิคการนิเทศการศึกษาให้เหมาะสมกับบทบาทของศึกษานิเทศก์

2.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรมีการส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการทำวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2.5 กระทรวงศึกษาธิการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้สถานศึกษาทุกสังกัดส่งเสริมนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ รวมทั้งจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนาอย่างกว้างขวางต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2560*.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). *การคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative thinking)*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ซีซีเอสมีเดีย.
- จิตรภาพร ลีละวัฒน์. (2556). *การพัฒนาภารกิจปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความคิดวิเคราะห์ให้กับนักศึกษาในรายวิชาจริยธรรมทางธุรกิจ (BUS 400)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ทศนา แชมมณี. (2557). *14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2559). *จุดเน้นเชิงนโยบาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- นิพาดา เทวกุล. (14 มีนาคม 2557). *ความคิดสร้างสรรค์*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2559, จาก <https://pirun.ku.ac.th/~agrpct/envelop/creative%20thinking.doc>.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). *การพัฒนาการคิด*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินต์ติ้ง.
- มนธิดา สีตะธนี. (2558). *ไอเดียใหม่...สร้างสรรค์ขึ้นได้*. กรุงเทพฯ: ชุมชมุสสทรรณการเกษตรแห่งประเทศไทย.

- โรงเรียนบ้านนาฝายนาโพธิ์. (2559). *แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2559* โรงเรียนบ้านนาฝายนาโพธิ์. ขอนแก่น. (เอกสารอัดสำเนา).
- วัชรมา เล่าเรียนดี. (2554). *รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 7. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์. (24 มกราคม 2559). *การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน CBL*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2559, จาก http://www.jsfutureclassroom.com/news_detail.php?nid=244.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2558). *การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิดและกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธิ์.
- ศิระ เอกบุตร. (31 กรกฎาคม 2557). *6 Thinking Hats: หมวก 6 ใบ คิด 6 แบบ*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2559, จาก <http://www.siraekabut.com/2014/04/six-thinking-hats/>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2559). *การวัดประเมินผลเพื่อคุณภาพการเรียนรู้และตัวอย่างข้อสอบจากโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA)*. กรุงเทพฯ: เซเว่นพรี้นติ้งกรุ๊ป.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (14 มกราคม 2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2559, จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420.
- แสงจันทร์ กะลาม. (2551). *ความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนตามขั้นตอนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้เนื้อหาวิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตหลักสูตรและการสอน กลุ่มวิชาเฉพาะการสอนภาษาอังกฤษ* แผน ข คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- หนังสือพิมพ์มติชนออนไลน์. (1 ธันวาคม 2559). *ผล PISA ประจําไทยเหลวทุกด้าน*. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2559, จาก <https://www.matichon.co.th/news/395185>.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2546). *คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อินทกานต์ พรหมเมตตา. (2554). *ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไผ่ ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตหลักสูตรและการสอน แผน ก แบบ ก 2 โครงการพิเศษ หลักสูตรและการสอนกลุ่มวิชาเฉพาะ การสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- Creswell, J.W. (2008). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. 3rd ed. New Jersey: Merrill Prentice Hall.

- James, E.A., Milenkiewicz, M.T. and Bucknam, A. (2008). *Participatory action research for educational leadership: Using data-driven decision making to improve schools*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- McTaggart, R. (2010). *Participatory action research or change and development*. Townsville, Australia: James Cook University.
- Mills, G.E. (2007). *Action research: A Guide for the teacher researcher*. 3rd ed. New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Quixley, S. (2008). *Participatory action research: A brief outline of the concept*. Taskforce: Canberra.
- Seymour-Rolls and Hughes (2000). *Participatory action research: Getting job done*. Retrieved January 20, 2015 from <http://www2.fhs.usyd.edu.au/arow/o/m01/>.